

WSZAWICA GŁOWOWA

Opracowanie: lek. Magdalena Gudzińska

Oddział Nadzoru Epidemiologii WSSE w Warszawie

WSZY *Anoplura*

- Typ stawonogi – gromada owady
- Pasożyty ssaków, ptaków, ryb
(są specyficzne gatunkowo)
- Pokarm: krew żywiciela

Wszy – pasożyty człowieka

■ Wesz ludzka *Pediculus humanus*

- *P. humanus capitis* -> *Wszawica głowowa*
ICD-10: B85.0

- *P. humanus corporis* -> *Wszawica odzieżowa*
ICD-10: B85.1

■ Wesz łonowa *Pthirus pubis*

- *Wszawica łonowa* ICD-10: B85.3

Cykl życiowy wszy ludzkiej

- Owady hemimetaboliczne = przeobrażenie niezupełne = formy larwalne podobne do dorosłej, lecz mniejsze
- Pełen rozwój trwa ok. 3 tygodni (12-28 dni)
- Jajo->3 formy larwalne (nimfy)->->->osobnik dorosły
- Każde stadium pobiera krew
- Samica znosi do 300 jaj (gnid) w ciągu życia wyłącznie na żywicielu

Występowanie

cz.I

- Ułatwione przenoszenie - zbiorowiska ludzkie (przedszkola, szkoły, internaty, koszary, domy pomocy społecznej)
- Sprzyjają:
 - złe warunki higieniczne
 - stłoczenie
 - klimat zimny i umiarkowany (czapki, ciężka odzież)

- Najczęściej zarażają się dzieci w wieku 3-12 lat („kontaktowe” zabawy, nie w pełni wyrobione nawyki higieniczne)
- Wszawica środowiskowa (przewlekła) w Polsce dotyczy od 0,6% do 2,0% dzieci w wieku szkolnym

(wg. „Choroby pasożytnicze” A.Buczek, Lublin 2003r.)

Drogi przenoszenia

- **Kontakt bezpośredni**
- **Wspólne przedmioty :**
 - szczotki, spinki, grzebienie etc.,
 - ubrania, nakrycia głowy,
 - pluszowe zabawki,
 - pościel, materace

Znaczenie medyczne wszawicy głowowej

cz.I

- Swędzące grudki zapalne w miejscach ukłuć samo ukłucie nie jest bolesne
- Ropne nadkażenia bakteryjne, blizny przy długo trwającej infestacji, tzw. louse eczema
- Rzadko: przypadki astmy oskrzelowej na tle alergicznym (alergenem są odchody wszy)
- Włosy zlepione ropno-surowiczą wydzieliną tzw. „kołtun”

Znaczenie medyczne wszawicy głowowej

cz.II

- Choroby zakaźne przenoszone przez wesz ludzką (*jako wektor główne znaczenie ma wesz odzieżowa*)
 - Dur plamisty (*Rickettsia prowazekii*)
 - Gorączka okopowa (*Rickettsia quintana*)
 - Dur powrotny (*Borelia recurrentis*)
- *Obecnie w Europie choroby te występują bardzo rzadko*
- *Mogą stanowić istotny problem na terenach klęsk żywiołowych i dotkniętych wojną*

Jak wygląda wszawica głowowa

- **Dorośle wszy i nimfy mogą być słabo widoczne**
 - bytują **za uszami, na ciemieniu i potylicy**
 - > z włosów wypadają tylko osobniki martwe
- **Gnidy**
 - > przyklejone **blisko nasady włosów**

Zdjęcie: Duale Reihe Pädiatrie,
Thieme Verlag 2002

Jak rozpoznać wszawicę głowy:

- Skóra głowy pokryta **grudkami**
- **Swędzenie, zaczerwienienie** skóry głowy, *szczególnie* przy linii włosów i za uszami

-może nie być silne we wczesnym okresie choroby

- Widoczne są **gnidy**:

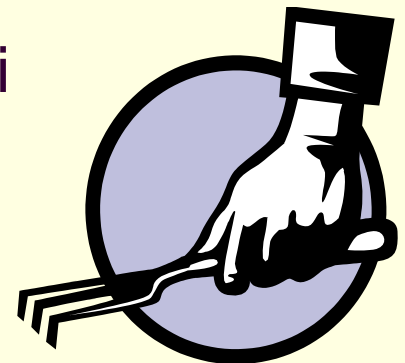
-małe, owalne, szarobiałe

-przyklejone do włosa blisko nasady

-nie dają się wytrząsnąć, oddzielić palcami

- Mogą występować **przeczossy**

(=ranki w wyniku drapania)

Jak zobaczyć gnidy:

- obejrzyć włosy pod lupą, przy dobrym świetle, rozczesując tak, żeby odsłonić skórę głowy
- gnidy nie dają się wyczesać bez rozpuszczenia cementu, którym są przyklejone do włosa
- martwe dorosłe osobniki można wyczesać na jasną tkaninę gęstym grzebieniem
wesz ludzka żyje ok. 6 tygodni

Leczenie wszawicy – ogólne zasady

- **Należy zdiagnozować i leczyć wszystkie zarażone osoby z kontaktu (rodzina pacjenta)**
- Preparaty lecznicze niszczą tylko dojrzałe owady,
- zatem należy też stosować środki mechanicznie usuwające gnidy
- oraz w odpowiednim czasie powtórzyć kurację zwalczającą formy dorosłe

Leczenie farmakologiczne

- Preparaty **do stosowania miejscowego**
(żele, lotiony, szampony, kremy)

- W Polsce dostępne **bez recepty**

- Substancje czynne:

- **Permetryna**

mniej toksyczna – lepsza do stosowania u dzieci

- **Lindan**

Leczenie farmakologiczne – preparaty ziołowe

- Nalewka z ziela bertrammu (*tinctura pyrethri*)
- **Delacet** (nalewka z ziela ostróżeczki i kwas octowy)
- W obu toksyczne alkaloidy i wysokie stężenie etanolu – mają działanie drażniące, nie zalecane do stosowania u młodszych dzieci

Niektóre popularne preparaty lecznicze

- **zawierające permetrynę:**

- PIPi: pianka, lotion, lotion+żel
- NIX: szampon-żel

- **zawierające lindan:**

- JACUTIN: emulsja, żel

Do preparatów często dołączony jest specjalny, bardzo gęsty grzebień do wyczesywania gnid

Leczenie farmakologiczne

– środki ostrożności

- **Bezwzględnie przestrzegać zaleceń co do sposobu użycia** (właściwa aplikacja i czas działania, ewentualne powtarzanie kuracji)
- Podczas leczenia nie stosować kosmetyków – mogą zwiększać wchłanianie substancji czynnej przez skórę
- **Lindan można stosować u dzieci > 6 rż., permetrynę > 3 rż.**
- Brak dokładnych wskazań wiekowych dla preparatów ziołowych
- U dzieci < 3 rż. zalecane mechaniczne usuwanie gnid

Usuwanie gnid

- wyplukać włosy roztworem ciepłej wody z octem (łyżka stołowa octu na 500ml wody)
- wyczesać gnidy gęstym grzebieniem
- grzebień starannie oczyścić
zamrażanie lub spirytus – 1h,
lub wygotować,
lub wymyć bardzo gorącą wodą z detergentem

Postępowanie z rzeczami osobistymi

cz. I

- **Wszy nie bytują poza ciałem żywiciela**
- Ozdoby włosów, szczotki – wygotować lub zniszczyć
- Ubrania, pościel – wyprać w temp. co najmniej 60°C lub chemicznie, wyprasować żelazkiem z parą wodną (200°C) szczególnie przy szwach

Postępowanie z rzeczami osobistymi

cz. II

- Koce, poduszki - spryskać preparatem owadobójczym z permetryną i szczelnie zamknąć na 14 dni w foliowym worku
- Odkurzyć podłogę i meble
- Dezynsekcja pomieszczeń - tylko specjalistyczna firma (toksyczne preparaty owadobójcze)

Zapobieganie ponownemu zakażeniu

- Systematycznie sprawdzać włosy dziecka (rodzice, ewentualnie za ich zgodą pielęgniarka/higienistka szkolna)
- Dopilnować, żeby dziecko nie pożyczowało czapek, spinek, grzebieni, szczotek
- Długie włosy dziecka powinny być upinane lub zaplatane
- **NIE NALEŻY STOSOWAĆ PROFILAKTYCZNIE LEKÓW PRZECIWI WSZAWICY** (toksyczność, powstawanie oporności)

Czego nie należy robić

- **NIE należy** golić głowy chorego
- **NIE wolno** stosować u ludzi preparatów przeciw wszawicy przeznaczonych dla zwierząt (niebezpieczne dla ludzi stężenia substancji czynnej)
- **NIE wolno** piętnować dziecka z wszawicą i jego rodziny – wszawica może wystąpić także pomimo dobrego poziomu higieny osobistej

Strony z informacjami na temat profilaktyki wszawicy

- W Polsce: www.wsse.waw.pl i strony innych Wojewódzkich i Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych
- Ale wszawica to nie tylko nasz problem:
 - www.headlice.org - USA
 - www.lusfrinorge.no – Norwegia (informacje dostępne też w jęz. angielskim)

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

lek. Magdalena Gudzińska
Oddział Nadzoru Epidemiologii
Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej
w Warszawie